

Aan de leden van de gemeenteraad
van Lansingerland

Bedrijfsvoering
Financiën

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Karim Touzani/Manus Twisk

Telefoon
14 010

E-mail
info@lansingerland.nl

Website
www.lansingerland.nl

Verzenddatum 19 oktober 2020
Ons kenmerk U20.07959

Onderwerp **Septembercirculaire 2020,
compensatie kosten Coronacrisis
en ontwikkelingen Wmo**

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Na Prinsjesdag is de Septembercirculaire Gemeentefonds 2020 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties gepubliceerd. Deze circulaire informeert de gemeenten over de bijstellingen in omvang en verdeling van het gemeentefonds in het lopende jaar (2020) en de eventuele meerjarige doorwerking daarvan naar latere jaren. De Begroting 2021-2024 die u vorige week heeft ontvangen is gebaseerd op de Meicirculaire 2020. Wij laten u nu voor Lansingerland de verschillen zien ten opzichte van die circulaire en brengen u op hoofdlijnen op de hoogte van de (financiële) consequenties voor 2020 en verder. De Septembercirculaire bevat ook informatie over het 2^e financiële compensatiepakket (juni tot en met december 2020) van het Rijk voor maatregelen die samenhangen met de Coronacrisis.

In het tweede deel van deze brief informeren wij u over de recente financiële ontwikkelingen bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Wat nu voorligt is een informerende brief. De voorstellen voor de verwerking van de financiële effecten

als gevolg van de Septembercirculaire en de ontwikkelingen bij de Wmo leggen wij uw raad voor bij de Slotwijziging als het 2020 betreft, in de Zomerrapportage met betrekking tot 2021 en in de komende Kaderbrief voor 2022 en verder (te verwerken in de Begroting 2022-2025).

Het gemeentefonds voorziet voor een groot deel in de bekostiging van gemeenten. Voor een toelichting op de systematiek verwijzen wij naar onze brief: "Meicirculaire 2020 en Compensatie Rijk kosten Coronacrisis" van 15 juli jl. (U20.05571).

1. Septemercirculaire 2020

De financiële effecten uit de Septemercirculaire ten opzichte van de Meircirculaire voor de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn in onderstaand overzicht uiteengezet.

Bedragen x € 1.000	Septemercirculaire 2020				
	2020	2021	2022	2023	2024
<u>Vershil Septemercirculaire 2020 ten opzichte van Meircirculaire 2020</u>					
Berekening Septemercirculaire 2020	71.841	72.475	73.702	74.453	77.111
Berekening Meircirculaire 2020	69.708	72.115	72.673	73.887	76.149
Vershil (- =nadeel, + =voordeel)	2.133	361	1.030	566	962
<u>Verklaring verschil:</u>					
1.1 Uitkeringsfactor	248	-286	-295	-148	51
1.2 Ontwikkeling uitkeringsbasis aantallen en gewicht	682	226	1.433	837	1.032
1.3 Brede aanpak dak- en thuisloosheid (DU) en Gezond in de stad (DU)	34	55	23	7	7
1.4 WOZ-waarden mutaties	-24	-66	-132	-130	-128
1.5 Corona steunpakket	968				
Lagere apparaatskosten (opschalingskorting) (Corona)	189	431			
Voorschoolse voorziening peuters (Corona)	28				
Decentralisaties Sociaal Domein (Participatie WSW) (Corona)	8				
	2.133	361	1.030	566	962

Het overzicht laat zien dat de algemene uitkering in 2020 toeneemt met € 2,1 miljoen, vooral als gevolg van de Coronacompensatie. Onderdeel daarvan is het voor 2020 en 2021 terugdraaien van de opschalingskorting die structureel in het Gemeentefonds was ingeboekt. Verder is er een doel-uitkering (DU) en integratie-uitkering (IU) waarvoor we compensatie krijgen wegens Corona maar die niet in het Coronasteunpakket van € 968.000 zit, deze zijn namelijk anders gepresenteerd in de algemene uitkering. Voor de volledigheid plaatsen we deze twee budgetten onder het Coronasteunpakket. De Coronacompensatie betreft bijna € 1,2 miljoen. In de Meircirculaire was al aangekondigd dat in het kader van de Coronacrisis maatregelen het accres voor 2020 en 2021 gefixeerd zou worden. Hieronder volgt een toelichting op de cijfers.

1.1 Uitkeringsfactor (BTW- Compensatiefonds (BCF))

In de uitkeringsfactor zit het verwachte voorschot dat Lansingerland krijgt als gevolg van de ingeschatte landelijke onderschrijving van het BCF in 2020. In de Meircirculaire 2021 volgt dan de eindafrekening. Het voorschot voor de BCF bedraagt € 262.000. De overige € 14.000 van de mutatie betreft onder andere afronding van de uitkeringsfactor

1.2 Taakmutaties algemene uitkering

Binnen de algemene uitkering is een vijftal incidentele taakmutaties opgenomen. De gewichten bij de maatstaven zijn aangepast. Dat kunnen extra budgetten zijn voor taken die naar de gemeenten zijn overgedragen, of onttrekkingen aan het Gemeentefonds omdat taken bij gemeenten worden weggehaald. Bij extra budgetten gaat het derhalve om gelden met een bepaalde bestemming, waaraan gemeenten echter wel een andere aanwending kunnen geven.

- Voor 2021 wordt er eenmaal € 18.000 uit de algemene uitkering onttrokken voor de uitvoeringskosten van de Sociale VerzekeringsBank (SVB) voor de PGB trekkingsrechten Jeugdhulp. Dit houdt in dat de uitkering niet meer op de bankrekening van degene komt

die het PGB beheert, maar direct bij de SVB wordt gestort. De SVB betaalt dit bedrag aan de zorgverleners uit. De SVB wordt nu gecompenseerd voor de administratieve lasten.

- Voor 2021 wordt er eenmaal € 37.000 uit de algemene uitkering onttrokken voor de uitvoeringskosten van de SVB voor de PGB trekkingsrechten Wmo.
- Voor 2022 wordt eenmalig aanvullend € 869.000 toegevoegd aan de algemene uitkering voor het jeugdhulpbudget. Voor de jaren 2019 tot en met 2021 ontving onze gemeente € 3 miljoen aan extra middelen. Net als de eerder ontvangen gelden van € 3 miljoen zal voorgesteld worden om bij de kaderbrief 2022 de € 869.000 toe te voegen aan de reserve Sociaal Domein om de fluctuaties binnen het sociaal domein op te vangen.
- Tot slot ontvangen we nog twee relatief kleine bedragen in 2020 (namelijk € 2.000 voor handhaving energielabel C kantoren en € 10.000 voor de waterschapsverkiezingen).

1.3 Decentralisatie uitkeringen

In de Septembercirculaire zijn twee nieuwe decentralisatie uitkeringen (DU) opgenomen. De derde genoemde DU lichten wij later in deze brief toe:

- *Brede aanpak dak- en thuisloosheid*
In de Meicirculaire 2019 is deze DU al aangekondigd en moet ervoor zorgen dat niemand op straat hoeft te slapen. Voor 2020 is voor Lansingerland € 18.000 beschikbaar gesteld en voor 2021 een bedrag van € 32.000.
- *Gezond in de stad*
Het betreft een DU die zicht richt op de eerste 1.000 dagen van een kind. Begeleiding en advies voor moeders die roken, veel stress ervaren worden ondersteund, omdat de eerste 1.000 dagen voor een kind cruciaal zijn in hun verdere ontwikkeling. Voor 2020, 2021 en 2022 wordt er ieder jaar € 16.000 beschikbaar gesteld voor Lansingerland.
- *Voorschoolse voorziening peuters*
Deze DU € 28.000 wordt hieronder bij het Coronasteunpakket toegelicht.

1.4 WOZ-waarden mutaties

Een belangrijke aanpassing is de bijstelling van de inkomensmaatstaf Waardering onroerende zaken (WOZ). Uit het overzicht van SVHW van september jl. blijkt dat de WOZ-waarden in Lansingerland in 2020 tot en met 2024 nog een relatief kleine extra stijging vertonen. Daarbij spelen twee effecten, namelijk de gemiddelde WOZ-waarde als zodanig en de toename van het aantal woningen. De Coronacrisis zal echter zijn weerslag hebben op de waardeontwikkeling van de WOZ; in 2022 en 2023 neemt de waarde van woningen mogelijk af. De korting voor Lansingerland zoals nu voorzien, vergeleken met de cijfers uit de Meicirculaire, is in 2020 € 24.000 en loopt in 2024 op naar € 128.000.

1.5 Incidentele compensatie Coronacrisis in 2020 en 2021

Bij de Meicirculaire 2020 is het eerste Coronacompensatiepakket bekend gemaakt voor de maanden tot de zomer. Nu bij de Septembercirculaire volgt het tweede. Nu is voor Lansingerland voor 2020 € 1,2 miljoen beschikbaar gesteld. Het pakket betreft onder andere het incidenteel voor 2020 en 2021 schrappen van de opschalingskorting van € 189.000 respectievelijk € 431.000, compensatie voor extra toezichts- en handhavingstaken voor onder andere de extra inzet van boa's en de extra verkeersmaatregelen. Hieronder worden de verschillende compensaties die we ontvangen beschreven.

Het compensatiepakket wijzigt de algemene uitkering op de onderdelen (1) Culturele voorzieningen, (2) Jeugdwet, (3) Wmo, (4) Samenkracht en burgerparticipatie, (5) Jeugd, (6) Openbare orde en veiligheid en (7) Opschalingskorting 2020 en 2021. Daarnaast is er ten opzichte van de Meicirculaire een aantal wijzigingen bij de integratie- en decentralisatie-uitkeringen (8 t/m 13). Naast deze middelen hebben we ook onze reserve Corona (€ 5.000.000) waar we al uitgaven voor hebben gedaan. Voor cultuur/ accommodaties hebben we bijvoorbeeld de huur kwijtgescholden. Hieronder volgt een toelichting op alle wijzigingen.

Wijzigingen bij de algemene uitkering

1. Lokale culturele voorzieningen

De culturele voorzieningen betreffen o.a. openbare bibliotheken, muziekscholen, centra voor de kunsten, musea, monumenten, schouwburgen, concertzalen, theaters enz. De compensatie uit het eerste en tweede pakket geldt voor het missen van inkomsten uit kaartverkoop en horeca. Voor Lansingerland komt financiële compensatie Corona Culturele voorzieningen uit op € 335.000.

2. Inhaalzorg Jeugdwet en

3. Inhaalzorg Wmo 2015

Het Rijk deed, in afstemming met de VNG, een zeer dringend beroep op gemeenten om hun aanbieders van jeugdhulp, jeugdbescherming, jeugdreclassering en maatschappelijke ondersteuning financieel zekerheid en ruimte te bieden. Tegelijkertijd maakten het Rijk en de gemeenten afspraken over compensatie van de directe meerkosten die voortkomen uit de Coronamaatregelen en het volgen van de RIVM-richtlijnen. Voor Lansingerland gaat het om de volgende bedragen bij de Jeugdwet: € 104.000 en bij de Wmo 2015: € 24.000.

4. Buurt- en dorpshuizen

De extra uitgaven bestaan uit onder andere uit het kwijtschelden van huur en het compenseren van tegenvallende inkomsten uit bijvoorbeeld horeca en zaalverhuur van buurt- en dorpshuizen. De financiële compensatie Corona voor Buurt- en dorpshuizen is € 47.000.

5. Vrijwilligersorganisaties jeugd

Hiermee stelt het Rijk middelen beschikbaar om lokale vrijwilligersorganisaties, zoals de scouting en speeltuinen, te compenseren voor schade als gevolg van de Coronamaatregelen: € 35.000.

6. Toezicht en handhaving

Compensatie voor extra toezichts- en handhavingstaken voor onder andere de extra inzet van boa's en de extra verkeersmaatregelen: € 137.000.

7. Schrappen opschalingskorting 2020 en 2021

Gezien de toegenomen financiële druk bij gemeenten, mede door de Coronacrisis, heeft het kabinet besloten de oploep in de opschalingskorting voor gemeenten voor de jaren 2020 en 2021 (incidenteel) te schrappen. Deze korting is een structurele en oplopende korting in het Gemeentefonds waar landelijk al enige tijd tegen wordt geageerd. Voor Lansingerland betekent dat een incidenteel voordeel in 2020 van € 189.000 en in 2021 van € 431.000.

Wijzigingen bij integratie- en decentralisatie uitkeringen

Met betrekking tot de integratie- en decentralisatie uitkeringen komt onze gemeente voor zes uitkeringen in aanmerking uit het compensatiepakket (doorgenummerd van 8 t/m 13), namelijk:

8. Participatie (integratie uitkering)

Als gevolg van het Coronavirus zijn de Sociale Werkbedrijven geheel of gedeeltelijk gesloten. Daardoor vallen bedrijfsopbrengsten weg waarmee (deels) de loonkosten van medewerkers die werkzaam zijn voor een sociaal werkbedrijf worden gefinancierd. Tekorten in de exploitatie worden in de reguliere systematiek opgevangen door een hogere gemeentelijke bijdrage. De compensatie bedraagt € 8.000.

9. Voorschoolse voorziening peuters (decentralisatie uitkering)

De decentralisatie uitkering voorschoolse voorziening peuters is voor alle gemeenten samen verhoogd met € 8,3 miljoen vanwege de (gedeeltelijke) sluiting van de kinderopvang in de periode 16 maart tot en met 7 juni 2020. Met deze eenmalige ophoging ontvangen gemeenten middelen om de eigen bijdrage van de ouders/verzorgers te vergoeden voor de hiervoor genoemde periode. Voor onze gemeente betekent dit € 28.000.

10. Precariobelasting en markt- en evenementenleges (decentralisatie uitkering)

Door de landelijke Coronamaatregelen mochten er in de periode van 1 maart tot 1 juni jl. geen terrassen worden opgesteld of geen markten en evenementen plaatsvinden. Gemeenten zijn daardoor geconfronteerd met een terugval van inkomsten uit terrasprecario en uit markt- evenementleges. Wij worden daarvoor gecompenseerd met € 61.000.

11. Noodopvang kinderen van ouders met cruciaal beroep (decentralisatie uitkering)

Voor kinderen van één of beide ouders werken in een cruciaal beroep of vitale sector, werd voor de periode medio maart tot 1 juli jl. gratis noodopvang aangeboden. De (gratis) noodopvang gedurende werkdagen eindigde eerder per 8 juni. Gemeenten hebben deze noodopvang, in overleg met kinderopvangorganisaties en scholen, gecoördineerd. De financiële compensatie voor Lansingerland voor deze noodopvang is € 105.000.

12. Eigen bijdrage Wmo (abonnementstarief) (decentralisatie uitkering)

De Minister van VWS heeft besloten de eigen bijdrage voor de Wmo (excl. Beschermd wonen en opvang) vrij te stellen voor de maanden april en mei 2020. Aanleiding hiervoor was het feit dat als gevolg van de Coronacrisis een substantieel deel van de zorg en ondersteuning in de Wmo niet (volledig) kon worden geleverd. Vanwege een onevenredige uitvoeringslast voor gemeenten en aanbieders rond het tijdelijk opschorten van de eigen bijdrage is besloten om Wmo-cliënten in genoemde maanden vrij te stellen van de eigen bijdrage. Voor onze gemeente betekent dit een financiële compensatie van € 42.000.

13. Extra kosten voor verkiezingen 2020 en 2021 (decentralisatie uitkering)

Het kabinet stelt middelen beschikbaar om gemeenten te compenseren voor de extra kosten bij de herindelingsverkiezingen in november 2020 en de Tweede Kamerverkiezing 2021 als gevolg van de Coronamaatregelen. De extra kosten hangen onder meer samen met aanvullende kosten voor de inrichting van stemlokalen, voor het mogelijk moeten huren van alternatieve locaties die in de Coronacrisis beter geschikt zijn om als stemlokaal in te richten, voor toegankelijkheid van die

locaties en voor de aanvullende werkzaamheden die gemeenten moeten doen ter voorbereiding van de verkiezingen. Wij ontvangen daarvoor € 80.000.

Zoals aangegeven verwerken wij de mutaties die voortkomen uit de Septembercirculaire voor 2020 in de komende Slotwijziging, die voor 2021 in de Zomerrapportage 2021 en voor latere jaren bij de komende Kaderbrief voor 2022.

2. Tekort Wmo 2020

De gemeente voorziet in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in de maatwerkvoorzieningen hulp bij het huishouden, hulpmiddelen, woningaanpassingen, collectief vraagafhankelijk vervoer en verschillende vormen van begeleiding.

Op basis van de cijfers in het eerste kwartaal hebben we in de Zomerrapportage 2020 de budgetten voor hulp bij huishouden met € 300.000 naar boven moeten bijstellen. In het derde kwartaal werd zichtbaar dat in de loop van het tweede kwartaal in de Wmo uitgaven een grotere afwijking is ontstaan dan verwacht, met name bij de hulp bij het huishouden. Voor het maatwerk is de Wmo een open einde regeling. Wanneer een inwoner in aanmerking komt voor maatwerk in het kader van de Wmo, dienen wij hierin te voorzien.

We verwachten nu voor 2020 een overschrijding op de hulp bij het huishouden van circa € 800.000. Hierbinnen valt een bedrag van € 150.000 dat is ingezet om late facturaties van aanbieders uit 2019 te voldoen. Dit tekort kunnen we naar beneden bijstellen door een 'voordeel' op een aantal andere onderdelen van de Wmo. Daarbij gaat het met name om een aantal terugvorderingen over 2019 en een positief resultaat op de vrij toegankelijke voorzieningen in 2020. Ten opzichte van de met de Zomerrapportage naar boven bijgestelde begroting verwachten we alles bij elkaar voor 2020 een tekort tussen de € 400.000 en € 600.000.

Hieronder gaan we meer gedetailleerd in op de oorzaken van dit tekort, oplossingsrichtingen en de gevolgen voor 2021 en verder.

Toelichting op oorzaak tekorten

Dat de stijging van het aantal inwoners dat in 2020 een beroep doet op hulp bij het huishouden veel groter is, kent een aantal oorzaken:

- Sinds 2019 is in de Wmo vanuit het Rijk voor maatwerkvoorzieningen een abonnementstarief ingesteld. Hierdoor is de eigen bijdrage die inwoners betalen niet meer afhankelijk van hun inkomen, maar voor iedereen gelijk. Met ingang van 2020 gaat het om een vast bedrag van € 19,00 per maand, ongeacht het aantal en de omvang van de voorzieningen. Voor inwoners met een hoger inkomen die voorheen vanwege de relatief hoge eigen bijdrage kozen voor andere oplossingen, is daardoor de Wmo interessant geworden. We hebben als gemeente feitelijk geen grip op de groei die het abonnementstarief veroorzaakt.
- Door Corona is de ondersteuning uit het eigen netwerk, zoals kinderen of andere familie, lastiger en hebben sommige inwoners ook geen particuliere hulp meer en doen zij dus alsnog een beroep op de Wmo.
- Autonome groei van het aantal inwoners dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening in het kader van de Wmo, doordat ouderen langer thuis wonen en het aantal mantelzorgers terugloopt.

Oplossingsrichtingen

De problematiek van de tekorten op de Wmo doet zich in alle gemeenten voor. Er zijn twee denkbare oplossingsrichtingen:

- Landelijk: Het abonnementstarief is door het Rijk ingesteld en verreweg de belangrijkste oorzaak van de tekorten. De gemeente Assen, die bij de invoering ervan geprobeerd heeft zich te onttrekken aan het abonnementstarief, is tot de orde geroepen door de rechter. Dat betekent dat we hier binnen de huidige situatie weinig aan kunnen doen, behalve een (politieke) lobby richting het Rijk.
- Lokaal: Zoals aangegeven, hebben we in Lansingerland, net als in andere gemeenten, feitelijk geen invloed op de toename van indicaties die het abonnementstarief teweeg brengt. Het enige dat we zouden kunnen doen, is overstappen naar een ander indicatieprotocol voor de Wmo maatwerkvoorzieningen. Hierdoor zou de omvang van indicaties lager uit kunnen vallen. Op dit moment gebruiken we een indicatieprotocol dat de meeste gemeenten ook gebruiken. Ervaring van andere gemeenten die met een ander protocol gaan werken, is dat dit niet per definitie leidt tot minder kosten, omdat de Wmo een open einde regeling is. Het is dus niet zo dat het aantal inwoners met een maatwerkvoorziening direct terugloopt. Alleen de omvang van de indicaties is in een aantal gevallen mogelijk kleiner. Daarnaast zien we dat de invoering van een ander protocol elders gepaard gaat met juridische procedures en daarbij behorende, vaak fors oplopende, kosten. Of het financieel evengoed gunstig zou zijn om over te stappen, is pas te zeggen na nader onderzoek. Het traject voor invoering en implementatie van een nieuw indicatieprotocol kost veel tijd en zou zeker duren tot 2022.

Dit betekent dat we op de korte termijn voor Lansingerland nog geen oplossingen voor de oorzaak van het probleem bij de Wmo voorhanden hebben. Wij zijn net als andere gemeenten afhankelijk van aanpassing van de landelijke regelgeving (abonnementstarief). De eventuele structurele doorwerking van het nu ontstane extra tekort in 2020 op de begroting 2021 zijn wij nu aan het onderzoeken. De uitkomst daarvan echter staat of valt met wel of niet doorzetten van het aanzuigende effect op de hulp bij huishouden als gevolg van het te lage abonnementstarief zoals in de Wmo landelijk is voorgeschreven. Bij de Zomerrapportage 2021 hebben we daar voor het jaar 2021 een beter beeld van; voor de latere jaren bezien we dat bij de Kaderbrief 2022.

Dekkingsmiddelen tekorten 2020

Het nu nog ontbrekende inzicht in het wegnemen van de oorzaak van het probleem bij de Wmo betekent niet dat wij in Lansingerland het probleem in financiële zin niet zouden kunnen oplossen. Zoals boven is toegelicht bij de effecten van de Septembercirculaire 2020 voorziet de algemene uitkering voor 2020 in een extra bedrag van totaal € 1,2 miljoen ter compensatie van de gevolgen van Corona. Doordat de raad voor de Corona effecten zelf al een bestemmingsreserve Crisismaatregelen heeft ingesteld, betekent dat het bedrag van € 1,2 miljoen naar de algemene reserve kan terugvloeien. Zoals aangegeven verwachten wij dat het nu geprognostiseerde tekort op de Wmo in 2020 tussen de € 400.000 en € 600.000 zal bedragen. Het ligt in de rede om dat tekort dan uit de algemene reserve te dekken. Wij zullen u bij de Slotmutaties 2020 daarover voorstellen doen. Ook informeren wij u dan over de uitputting van de bestemmingsreserve Crisismaatregelen. Met betrekking tot die reserve komt het college op dat moment zijn toezegging na om eind 2020 inzicht te geven in de benutting daarvan.

Begroting 2021

In de Begroting 2021-2024 houden we vooralsnog alleen rekening met het structureel extra benodigde budget van € 300.000 dat in de Zomerrapportage 2020 is bijgeraamd. De Coronasituatie in de eerste helft van dit jaar is in eerste instantie de oorzaak geweest van de vertraging bij het indienen van facturen die de hulp bij huishouden betrof. In lijn met de motie over 'control' in het sociaal domein reviewen wij nu frequenter de budgetten sociaal domein. Zo ook na afloop van het tweede kwartaal (in de zomer van 2020). Daarbij kwam aan het licht dat de tekorten voor 2020 fors groter zouden uitvallen dan eerder bij de zomerrapportage 2020 voorzien. Op dit moment veroorzaakt een vertraging in de facturatie nog een vertekend beeld van de daadwerkelijke realisatie. We gaan ervoor zorgen dat we in onze periodieke rapportages de te verwachten uitgaven (bijvoorbeeld op basis van de afgegeven indicaties) beter kunnen inschatten. We doen dit door verplichtingen in onze systemen op te nemen. We denken op basis daarvan eerder te zien aankomen welke ontwikkelingen zich voor zullen doen en of die leiden tot eventuele financiële afwijkingen. Zoals aangegeven zullen we die effecten voor 2021 verwerken in de Zomerrapportage 2021, en voor 2022 en verder in de Kaderbrief 2022.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Lucas Vokurka
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester